

5. Rozvedenie a záver fúgy + modifikácie (fugato, fughetta, viactémové fúgy)

Rozvedenie fúgy

- Nastupuje v novej tónine (D, paralelná, iná blízka)
- Autor pracuje s témou viacerými spôsobmi kontrapunktických techník
- Samotná téma sa väčšinou nemení, ale dostáva sa do nových tonálnych a kontrapunktických podôb
- Často sa používa technika umelej imitácie → STRETTA / TESNA (podľa počtu hlasov: 2-, 3-, 4-hlasné)
- Radikálnejšie zmeny témy prebiehajú v inverzii, augmentácii a diminúcii
- Skladatelia barokovej inštrumentálnej fúgy pracovali väčšinou s celou témou; vo vrcholnom baroku a neskôr sa môžeme stretnúť aj s inými spôsobmi motivickej práce (variovanie, delenie, rozširovanie...)
- Veľmi častým postupom sú všetky druhy transpozičných a translačných sekvencií
- Dá sa často rozdeliť na niekoľko menších čiastkových úsekov v rôznych tóninách; medzi nimi sú krátke spojky alebo dlhšie medzivy
- Dôležitý je spojovací úsek na konci rozvedenia → príprava nástupu 3. dielu moduláciou späť do hlavnej tóniny

Záver fúgy

- Nie je reprízou expozície
- Prináša návrat hlavnej tóniny, z ktorej sa objavuje 1 alebo viac citácií témy
- Nie je obvyklé, aby sa téma objavila v každom hlase a aby sa dux a comes striedali
- Záver fúgy býva oproti prvým dvom dielom podstatne kratší a prináša vyrovnanie a upokojenie evolučného charakteru fúgy
- Niektoré fúgy môžu priniesť vrchol práve v závere
- Niektoré závery majú charakter kódovej hudby a celá téma sa nemusí objaviť
- Často rozvedenie nie je jednoznačne oddelené od záveru, obidva diely splývajú → fúga 2-dielna s náznakom 3-dielnosti

Typy záverov

- **náznak záveru** – prinesie aspoň hlavnú tóninu / náznak témy (napr. hlavu)

- **úplný záver** – zaznie celá téma v hlavnej tónine
- **záver s tonickou zádržou** – organový bod, bourdonový tón
- **náznak S tóniny** – v závere téma vybočí do S tóniny

Modifikácie fúgy

1. Viactemové fúgy

- Fúgy, ktoré obsahujú **2, 3 alebo viac tém** nazývame **dvojité, trojité a viacnásobné**
- Stavebné riešenia bývajú individuálne
- Najčastejšie sú:
 - **a) dvojitá fúga** – môže byť 3-dielna: spoločná expozícia, rozvedenie a záver
 - **b) 4-dielna fúga** – každá téma má samostatnú expozíciu
 - **c) 5-dielna fúga** – každá téma má vlastnú expozíciu aj rozvedenie, záver je spoločný

2. Voľné fúgy

- Väčšinou po barokových skladateľoch
- V **expozícii voľnejšie narábanie s dux a comes** (comes môže byť v S alebo inej tónine)
- V **rozvedení a závere** sa môžu vyskytnúť **prvky zo sonátovej formy**
- Môžu sa objavovať **homofónne epizódy**

3. Chorálové fúgy

- Vznikajú, keď v kontrapunktickom viachlase znie homofónna chorálová melódia
- Citácia chorálu často vrcholí v závere (B. Britten – Chorálová téma na Purcelovú tému)

4. Fughetta

- **Jednoduchá, krátka fúga menej závažného charakteru**
- Väčšinou pre menší **počet hlasov (2–3)**
- **Dux a comes nenastupujú v 5. transpozícii ale 8. imitácii**
- 3-hlasná invencia 5., Es., 8.

5. Fugato

- Technika, keď v homofónnych skladbách sa vyskytuje polyfónne vedenie hlasov na spôsob fúgovej expozície
- Mozart – Symfónia g-mol Posledná